

UUDET NORMIT JÄNTEVÖITTÄVÄT KOULUTTAMISTA

Teksti: Mikko Turunen

Kesän alussa maanpuolustuspiireille tupsahti yllätyksenä nippu puolustusvoimien normeja, joilla on tarkoitus täsmentää ja ohjeistaa lakia vapaaehtoisesta maanpuoluksesta. Osa uusista linjauksista etenkin aseiden ja ampumatarvikkeiden käytön osalta herätti paljon keskustelua ja tyytymättömyyttäkin reserviläisjulkaisuissa. Niihin ei tässä puututa. Kirjoituksessani käsittelen kouluttajien kannalta merkittäviä normien linjauksia.

Ensiksi on syytä muistaa, että normit ja ohjeet on laadittu pääesikunnan henkilöstöosastolla. Niitä ei ole tehty piirien tai edes MPK:n keskusjohdon tasalla. Kuitenkin normeista huomaa, että MPK:n kouluttajan käsikirjan lähtöidea on ollut laatijoille tuttu. Kouluttajien kannalta tärkein normi kulkee nimellä ”Menettelytapa reservin kouluttajien valitsemiseksi puolustusvoimien MPK:lta tilaamissa koulutustapahtumissa” (HE 130, voimaan 1.1.2009 alkaen).

Kokeneiden kouluttajien kohdalla ei paljoakaan muutu, eikä entinen osaaminen katoa mihinkään. Päinvastoin normi jäsentää eritellymmiin esiin tiettyjä yleisesti hyväksytyjä kouluttajan ominaisuuksia ja antaa oikeuksia. MPK:n muilla kurseilla ei ole yhtä tarkkoja edellytyksiä, vaan vaatimukset koskevat puolustusvoimien tilaamaa koulutusta, jota valtaosa sotilaallisesta koulutuksesta on jatkossa.

SITOUS PALVELEE KOULUTTAJIEN KOHDENTAMISTA

Kouluttajiksi hakeutuvat ja kouluttajina toimivat tekevät sitoumuksen. Kyseessä ei ole juridisesti pakottava kahle, vaan kyse on pikemmin kouluttajarekisteristä. Sitoumuksen tehneiden joukosta piiripäällikkö esittää käytettävissä olevia kouluttajia puolustusvoimien tilaamiin tapahtumiin. Normi määrittää, että sitoumuksen tehneistä tehdään esitys tammikuun puolivälissä, mutta ainakin aluksi tällainen aikataulu on ohjeellinen.

Ennen esittämistä on kuitenkin tiettyjen kriteerien toteuduttava, ja näitä käsitellään tuonnempana. Sitoumus voidaan hyväksyä tai hylätä: hylkäämisen perusteena ovat esimerkiksi tietyt rikosnimikkeet. Normin mukaan sitoumuksesta tehtäisiin merkintä asevelvollisuusrekisteriin, mutta tässä käytäntö hakee varmasti vielä muotoaan. Joka tapauksessa sitoumus antaa oikeuden toimia kouluttajana, ja MPK:n keskustoimisto edellyttää sitoumuksia kaikilta kouluttajilta. Näitä sitoumuksia parhaillaan kerätään piiritoimistolle.

MITÄ KOULUTTAJALTA EDELLYTETÄÄN?

Puolustusvoimien normi on monin kohdin hyvin yksityiskohtainen. Määrittelyjä annetaan palveluskelpoisuudesta, nuhteettomuudesta ja asenteellisesta sopivuudesta. Asennekriteeri on havaittu laajasti tarpeelliseksi, samoin sotilaskouluttajan oma suorituskyky. Sanatarkasti sanotaan näin: ”Sotilaskouluttajan ammattipätevydessä erityispiirteenä on, että kouluttajan on pidettävä jatkuvasti yllä omia sotilaan taitojaan ja fyysistä kuntoaan”. Yllättävän tiukoilta tuntuvat maininnat, jotka koskevat henkilön yleistä esiintymistä, pukeutumista, varustautumista ja esimerkillisyyttä. Jatkuvat asenteelliset vastakkainasettelut eivät edistä kouluttajaksi valintaa.

Jotkut ovat huolissaan siitä, nollautuuko aiemmin hankittu kouluttajaosaaminen. Ei nollaudu, mutta uusiin käytänteisiin on tarpeen tutustua ja omaksua puolustusvoimien Kouluttajan oppaan lähtökohdat. Sanatarkasti sanotaan näin: ”Aikaisempaa kouluttajakokemusta ei pidä väheksyä. Se ei kuitenkaan sellaisenaan riitä varsinkaan vaativampien koulutustapahtumien suunnitteluun ja toteutukseen”. Lisäksi korostetaan annettujen tehtävien huolellista ja kirjallista etukäteissuunnittelua.

Kouluttajan osaamisvaatimukset on porrastettu kolmeen tasoon rastikouluttajasta (ryhmätaso) harjoituksen johtajaan / pääkouluttajaan (perusyksikkötaso). Alimmalla portaalla edellytetään joko RUK:n kouluttajakurssi tai MPK:n uuden kouluttajakurssin perustaso. Jälkimmäisen saavuttaa kevään kouluttajakurssilla, joka on pääosin samansisältöinen kuin juuri ollut marraskuun alun kurssi, jossa 55 piirin kouluttajaa jo päivitti tietojansa ja pätevyyksiään. Kurssilla myös vaatimukset käydään läpi yksityiskohtaisesti ja niistä keskustellaan.

MIKSI TÄLLAISIA VAATIMUKSIA?

Koska normit tupsahtivat yllättäen ja ilman riittävää tiedottamista, syntyi luonnollisesti monenlaista ihmettelyä. Normien taustalta on osoitettavissa joukko perusteita, jotka selittävät ratkaisuja.

Ensiksi uusi puolustusvoimien Kouluttajan opas (2007) määritti uudelleen tiettyjä koulutukseen liittyviä käytänteitä ja taustateorioita. Asiaa voi verrata kymmenen vuoden takaiseen syväjohtamisen läpimurtoon, jossa lyhyessä ajassa uudistettiin johtamiskoulutus. Siinäkin tuli sekä uusia käytänteitä että taustateoria. Nyt on kouluttajakoulutuksessa käymässä vastaava uudistus, joka tahdotaan saada käyttöön mahdollisimman nopeasti: siksi normi määrittää osaamisvaatimuksia, ja niihin reagoidaan MPK:n kouluttajakoulutuksella.

Toiseksi puolustusvoimat on vuodesta 2000 alkaen vuosittain kouluttanut viiden päivän kertausharjoituksissa Reserviupseerikoulussa kouluttajia MPK:n tarpeisiin. Nyt kun puolustusvoimat tilaa MPK:lta koulutusta, se luonnollisesti edellyttää, että

aiemmin annettu kouluttajakoulutus palvelee tilattuja kursseja. Leikillisesti voi sanoa, että Haminassa ansaitut kertausharjoituspäivät ja opit tulevat nyt lunastukseen.

Kolmanneksi on todellinen tarve suodattaa kouluttajaosaamista. Sitoumuksen hyväksyminen ja osaamisvaatimukset mahdollistavat, että voidaan valikoida sopivia kouluttajia. Kurseja enemmän käyneet tietävät, että aina kouluttajan rooli ja henkilön osaaminen eivät kohtaa riittävästi. Puolustusvoimien tilaamalla kursseilla koulutetaan sodan ajan joukkoja, siksi kovin heikoin edellytyksin ei siellä voi kouluttaa. Tämä on myös uskottavuuskysymys MPK:n kouluttajapankeille.

Neljänneksi normin porrastus vastaa MPK:n kouluttajan käsikirjan ideaa nousujohteisesta tutkintoon johtavasta kurssijatkumosta. Osaamistasot mahdollistavat etenemisen vaativampiin kouluttajatehtäviin ja myös tämän osaamisen todentamisen.

ONKO SYYTÄ HUOLEEN?

Yllättävät uudistukset hämmentävät ja huhut liikkuvat. Harkitseva analyysi kuitenkin osoittaa, että lopulta vain vähän muuttuu. Pirkanmaalla valtaosalla kouluttajista normin mukaiset vaatimukset ovat jo kunnossa. Siirtymävaiheessa on myös mahdollista joustaa, kunnes kaikilla tarvittavat odotukset täyttyvät. Siksi vanhojen konkarien kannattaa huolehtia, ettei vahingossa tipahda vaatimuksista ulos. Uusia kouluttajia taas opastetaan normien mukaan alusta asti.

Uudet normit ja niiden myötä tuleva kouluttajakoulutus tulisi nähdä mahdollisuutena kehittää itseään koulutustaidoissa. Harjoituksen johtajalta vaaditaan jo melkoisesti suhteessa rastikouluttajaan. Jokaisessa koulutusorganisaatiossa on tavoitteena kouluttajien osaamisen ylläpito ja kehittäminen. Kouluttajan rooli ja asema edellyttää tähän sitoutumista. Kurssilaisena kukin meistä odottaa parasta mahdollista koulutusta. Kouluttajina tähän pyrkiminen vaatii välillä ponnisteluja ja uuden oppimista.